

TÁJÉKOZTATÓ

Családi ellátás az EGT- tagállamokban

A családtámogatás a társadalom széles rétegét érintő jogterület. Egyre többen vállalnak munkát az Európai Gazdasági Térség (EGT) más tagállamaiban. Az egyes családtámogatási ellátásokra vonatkozó szabályok, jogok és kötelezettségek megismeréséhez kíván gyakorlati segítséget nyújtani az alábbi útmutató.

Érintett tagállamok

Az EGT tagállamai és az EGT- megállapodásban részes államok:

EU tagállamai: A Brexit óta – amelynek során az Egyesült Királyság kivált – 27 tagállama van Európa gazdasági-politikai egyesülésének, az Európai Uniónak.

- Ausztria
- Belgium
- Bulgária
- Ciprus
- Csehország
- Dánia
- Észtország
- Finnország
- Franciaország
- Görögország
- Hollandia
- Horvátország
- Írország
- Lengyelország
- Lettország
- Litvánia
- Luxemburg
- Magyarország
- Málta
- Németország
- Olaszország
- Portugália
- Románia
- Spanyolország
- Svédország
- Szlovákia
- Szlovénia

Ezen kívül az EGT tagállamai: Izland, Liechtenstein, Norvégia és szerződött államként Svájc.

Illetékes intézmény

Ezen tagállamok érintettsége esetén (kivéve Ausztria) a Budapest Főváros Kormányhivatala Családtámogatási Főosztály Családtámogatási Osztály 5. (továbbiakban: Családtámogatási Osztály) rendelkezik illetékességgel eljárni a családi ellátás ügyek tekintetében. **(cím: 1139 Budapest, Váci út 71.; email: nko.kmrig@kh.allamkincstar.gov.hu)**

Bejelentési kötelezettség

Magyarországon családi ellátásban részesülő ügyfélnek bejelentési kötelezettsége van, így a családi ellátásokat érintő változásokat az érintett kormányhivatal felé 15 napon belül írásban be kell jelentenie.

Így különösen az alábbi változásokat:

- külföldi munkavállalás kezdete vagy annak vége
(ha az ellátásra jogosult vagy élettárs/házastárs Magyarországon kívüli EGT- tagállamban munkavállalói, önálló vállalkozói tevékenységet folytat illetve tevékenysége megszűnik);
- külföldi tartózkodás ténye
(ha az ellátásra jogosult vagy az ellátásban érintett külföldre költözik, időlegesen vagy tartósan)
- bármely más külföldi érintettség (élettársi kapcsolat, stb.) ténye

Más EGT tagállam területén családi ellátás igénylése

Az ügyfélnek szükséges a családi ellátást az adott tagállamban megigényelnie.

Amennyiben valamely EGT - tagállamban családi ellátás iránti igényt terjeszt elő, a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet, valamint az annak végrehajtásáról szóló 987/2009/EK rendelet értelmében az alkalmazandó jog kijelöléséhez az adott ügyben a tagállamok közötti előzetes információcsere szükséges.

A Családtámogatási Osztály (illetve Magyar Államkincstár) a külföldi EGT - tagállam illetékes hatóságának megkeresésére szolgáltat adatot családtámogatási ellátás folyósításáról, valamint annak időtartamáról elektronikus úton vagy papír alapon, E411-es formanyomtatványon.

Amennyiben a megkeresés nem külföldi társhatóságtól érkezett, az a külföldi hatóság által nem került hitelesítésre, azt nem áll módunkban leigazolni, így az E411 jelű nyomtatvány visszaküldése kerül az ügyfél részére. Kizárólag azon nyomtatványok kerülnek kitöltésre, illetve továbbításra az illetékes külföldi hatóság felé, melyek hivatalos módon – az EGT tagállam aláírásával, pecsétjével ellátva –
érkeznek meg.

(Bevezetésre került az EESSI (Electronic Exchange of Social Security Information - Szociális Biztosítási Információk Elektronikus Adatcseréje) rendszer, mely segítségével az elektronikus adatcsere folyamatosan kötelezően felváltja a papíralapú adatcserét az EU valamennyi tagállamában.)

Az egyes közfeladatok központosítása következtében, szervezeti átalakítás miatt 2017. január 1-től az Európai Unió jogának alkalmazásával elbírált családi ellátás tárgyú ügyek a Budapest Főváros Kormányhivatalától a Magyar Államkincstár Családtámogatási és Egészségbiztosítási Főosztály Családtámogatási és Egészségbiztosítási Nemzetközi Ügyek Osztálya, mint speciális hatáskörű szerv feladatkörébe került át.

Amennyiben az érintett család esetében az uniós rendeletek szerint a magyar jog alkalmazásának van helye, a családi ellátások közül **a gyermekgondozási díj tekintetében az egészségbiztosítási szerv** vagy kifizetőhely rendelkezik hatáskörrel és illetékességgel.

Családi ellátások

Az EGT tagállamok saját maguk határozzák meg mi minősül az adott tagállamban családi ellátásnak. Ezen ellátások összege és jogosultsági feltételei országról országra jelentősen eltérnek egymástól.

A Cst. végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII.30.) kormányrendelet (a továbbiakban: Vhr.) 27/F § alapján a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek alkalmazása szempontjából pénzbeli családi ellátás:

- családi pótlék (csp),
- gyermekgondozást segítő ellátás (gyes),
- gyermeknevelési támogatás (gyet),
- gyermekgondozási díj (gyed).
- örökbefogadói díj

Fentiekre tekintettel tehát pl a gyermekgondozást segítő ellátás is családi ellátás, így a koordinációs rendeleteket erre az ellátásformára is alkalmazni kell.

Jogosultság elbírálási sorrend, elsődleges, másodlagos teherviselő tagállam.

Az Európai Unió tagállamaiban a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló 883/2004/EK rendelet és végrehajtására kiadott 987/2009/ EK rendelet szabályozza, hogy egy család esetében adott tényállások mellett melyik, az ügyükben érintett tagállamnak kell a fenti családi ellátásokat folyósítani.

A családi ellátások tekintetében az adott ügyben érintett tagállamok közül az alábbi sorrendben előrébb lévő tagállam joga az elsődlegesen alkalmazandó:

- **társadalombiztosítási jogviszony szerinti tagállam (munkaviszony, egyéni/társas vállalkozói jogviszony, munkanélküli ellátás)**
- **nyugdíj folyósítása szerinti tagállam,**
- **lakóhely szerinti tagállam**

A rendeletek szerint amennyiben a szülők közül csak egyikük dolgozik, akkor elsősorban eszerint a munkaviszony szerinti tagállam folyósítja az ottani szabályok szerint megállapítható családi ellátásokat, illetve egyszerre csak egy tagállamban folyósítható teljes összegű családi ellátás.

Amennyiben pl mindkét szülő fennálló munkaviszonnyal rendelkezik az érintett tagállamokban, akkor a gyermek életvitelszerű tartózkodási helye jelöli ki az elsődleges tagállamot.

Az igények elbírálása nem csak a hazai jogszabályok alapján történik, így más EGT-tagállam érintettsége esetén családi ellátás „alanyi jogon” nem állapítható meg. Önmagában a magyar állampolgárság nem alapozza meg a magyar családi ellátások iránti jogosultságot.

Különbözeti ellátás

Alapelv, hogy ugyanazon gyermekre tekintettel, ugyanarra az időszakra vonatkozóan két tagállam teljes összegű családi ellátást nem fizethet.

Abban a tagállamban, amelynek joga elsődlegesen alkalmazandó (elsődleges kifizető), a különböző családi ellátások együttes összege összegezve kevesebb, mint a másik érintett tagállamban (másodlagos kifizető) fizethető családi ellátások teljes összege. Ekkor a két tagállam ellátásainak **pénzbeli különbsége** alapján a másodlagos tagállam hatósága különbözeti kiegészítést fizet, amelyet azonban az ügyfélnek írásban kérelmeznie kell az adott állam hatóságától.

EGT körülmény megszűnése esetén a teendők:

- Magyarországi kérelem benyújtása a lakóhely szerinti illetékes kormányhivatal felé
- Szükséges nyilatkozatok:
 - Életvitelszerűen mikortól élnek Magyarországon. (az uniós szabályoknak megfelelően a hónap első napján illetékes EGT tagállam az elsődleges az adott hónap végéig ellátást folyósítani, a következő hónaptól lehet Magyarország elsődleges tagállam)
 - Nyilatkozat, hogy pontosan meddig részesültek más tagállamtól ellátásban, teljes összegű ellátásban részesültek-e, amennyiben rendelkezésre áll megszüntető határozat, annak csatolása a kérelem mellé.
 - Van-e jelenleg is fennálló munkaviszony Magyarországon vagy más EGT tagállam területén. (Amennyiben pl. anya hazaköltözik a gyermekkel, de apa továbbra is munkaviszonyban áll, továbbra is a munkaviszony szerinti tagállam az elsődleges tagállam)
 - Nyilatkozat, hogy kettős folyósítás esetén vállalják-e az ellátások visszafizetését.

Ügyintézési határidő

Uniós rendeletek alapján lefolytatott eljárások ügyintézési határidejére az uniós rendeletek szabályai irányadók.

Az EU-s jogszabályok alapján konkrét ügyintézési határidő nincs meghatározva.

Jogszabályi háttér

- Az Európai Unió céljaként megfogalmazott négy szabadságelvet - az áruk, a szolgáltatások, a tőke és a **személyek szabad áramlását**- az alapító szerződés tartalmazza. A Római Szerződésben a dolgozóknak és az önálló vállalkozóknak, valamint családtagjaiknak biztosított mozgás szabadsága sokat veszítene hatásából, ha e jogok gyakorlása közben ezeknek a személyeknek kockáztatniuk kellene szociális ellátásaikat.
- Az Európai Unióban a tagállamok szociális védelmi rendszerei nem harmonizáltak, vagyis a jogosultság feltételeiről, az ellátások köréről, azok színvonaláról, illetve a finanszírozási forrásokról, a jogosultság mértékéről a tagállamok szabadon döntenek. A harmonizáció helyett tehát a szociális biztonság területén a **koordináció elve** érvényesül.
- 2010. május 1-jével hatályba léptek a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló új uniós rendeletek – a **883/2004/EK rendelet (R.)** és a **R. végrehajtásáról (Vhr.) szóló 987/2009/EK rendelet** -, amelyek közvetlenül és kötelezően alkalmazandók az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes tagállamok (EGT tagállamok; az Európai Unió 27 tagállama és Svájc, Norvégia, Liechtenstein és Izland) állampolgáira és ezek családtagjaira.

1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról

A törvény hatálya

2. § E törvény hatálya kiterjed – amennyiben nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik – a Magyarország területén élő

a) magyar állampolgárra,

ab) bevándorolt vagy letelepedett jogállású, továbbá a magyar hatóság által menekültként, oltalmazottként vagy hontalanként elismert személyekre,

ac) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (a továbbiakban: Szmtv.) szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Szmtv.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó **tartózkodási jogát Magyarország területén gyakorolja**, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint **bejelentett lakóhellyel rendelkezik**,

ad)– az anyasági támogatás (IV. fejezet) kivételével – a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról és annak végrehajtásáról szóló uniós rendeletekben (a továbbiakban: uniós rendeletek) **meghatározott jogosult körbe tartozó személyre**, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Szmtv.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát Magyarország területén gyakorolja, és – a határ menti ingázó munkavállalókat kivéve – a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint **bejelentett lakóhellyel rendelkezik**,

ae) – az anyasági támogatás (IV. fejezet) kivételével – a magas szintű képzettséget igénylő munkavállalás és tartózkodás céljából kiállított engedéllyel (EU Kék Kártyával) rendelkező **harmadik országbeli állampolgárra**,

af) összevont engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgárra, feltéve, hogy a munkavállalást számára hat hónapot meghaladó időtartamra, de a vállalaton belül áthelyezett személy esetén legalább kilenc hónapra engedélyezték.

b) a nem Magyarország területén élő, tartós külszolgálatot vagy tartós külföldi szolgálatot teljesítő magyar állampolgárra, illetve vele együtt élő házastársára, élettársára;

c) az anyasági támogatás tekintetében a b) pontban foglaltakon túl a nem Magyarország területén élő, külföldön született,

ca) a hazai anyakönyvezés végzésére kijelölt anyakönyvi szerv által anyakönyvezett, magyar állampolgárságú gyermek vér szerinti anyjára, örökbefogadó szülőjére vagy gyámjára, vagy

cb) a szomszédos államokban élő magyarokról szóló törvény alapján kiadott „Magyar igazolvánnyal” rendelkező gyermek vér szerinti anyjára, örökbefogadó szülőjére vagy gyámjára, feltéve, hogy a gyermek lakóhelye szerinti szomszédos állam joga szerint a magyar állampolgárság felvétele a szomszédos állam szerinti állampolgárságtól való megfosztással jár.

Érintett személyi kör

Az uniós rendeletek alkalmazása tekintetében a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (Cst.) személyi hatályról rendelkező 2. §-a alapján **két csoport érintett**, ezek

- a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (Szmtv.) szerinti szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező azon személyek, akik az ellátás igénylésének időpontjában az Szmtv.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodás jogát a Magyarország területén gyakorolják, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkeznek. Ennek alapján EGT- állampolgár, valamint EGT- állampolgár harmadik országbeli családtagja - biztosítási viszony létesítésétől függetlenül - jogosult lehet családtámogatási ellátásokra, amennyiben 3

hónapot meghaladó tartózkodási joggal és bejelentett lakcímmel rendelkezik, és esetében a Cst. egyéb jogosultsági feltételei is fennállnak.

- az uniós rendeletekben meghatározott körbe tartozó személyek; amely ügyekben a magyar nemzeti szabályozást megelőzően az uniós rendeletek szerinti feltételek vizsgálandók.

TÁJÉKOZTATÓ A BIZTOSÍTÁSRA KÖTELEZETT JOGVISZONYOKRÓL:

A Tbj 5. § (1) bekezdés alapján biztosított:

- a) a munkaviszonyban (ideértve az országgyűlési képviselőt is), közalkalmazotti, illetőleg közszolgálati jogviszonyban, ügyészségi szolgálati jogviszonyban, bírósági jogviszonyban, igazságügyi alkalmazotti szolgálati viszonyban, hivatásos nevelőszülői jogviszonyban, ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszonyban álló személy, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja, a Magyar Honvédség szerződéses állományú tagja, a katonai szolgálatot teljesítő önkéntes tartalékos katona (a továbbiakban: munkaviszony), tekintet nélkül arra, hogy foglalkoztatása teljes vagy részmunkaidőben történik; ide nem értve a hallgatói munkaszerződés alapján létrejött munkaviszonyt,
- b) a szövetkezet tagja - ide nem értve az iskolaszövetkezet nappali rendszerű oktatás keretében tanulmányokat folytató tanuló, hallgató tagját -, ha a szövetkezet tevékenységében munkaviszony, vállalkozási vagy megbízási jogviszony keretében személyesen közreműködik,
- c) a tanuló szerződés alapján szakképző iskolai tanulmányokat folytató tanuló,
- d) az álláskereső támogatásban részesülő személy,
- e) a kiegészítő tevékenységet folytató nem minősülő egyéni vállalkozó,
- f) a kiegészítő tevékenységet folytató nem minősülő társas vállalkozó,
- g) a díjazás ellenében munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében (bedolgozói, megbízási szerződés alapján, egyéni vállalkozónak nem minősülő vállalkozási jogviszonyban, segítő családtagként) személyesen munkát végző személy - a külön törvényben meghatározott közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy kivételével - amennyiben az e tevékenységéből származó, tárgyhavi járulékalapot képező jövedelme eléri a minimálbér harminc százalékát, illetőleg naptári napokra annak harmincad részét,
- h) az egyházi szolgálatot teljesítő egyházi személy, szerzetesrend tagja (a továbbiakban együtt: egyházi személy), kivéve a saját jogú nyugdíjast,
- i) a mezőgazdasági őstermelő, ha a reá irányadó nyugdíjkorhatárig hátralévő idő és a már megszerzett szolgálati idő együttesen legalább 20 év, kivéve

1. az őstermelői tevékenységet közös igazolvány alapján folytató kiskorú személyt és a gazdálkodó család kiskorú tagját,
2. az egyéb jogcímen - ide nem értve a g) pont és a (2) bekezdés szerint - biztosítottat,
3. a saját jogú nyugdíjast és az özvegyi nyugdíjban részesülő személyt, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte.

(2) Az (1) bekezdés g) pontjában foglaltakon túl, munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében munkát végző személynek kell tekinteni azt is, aki: alapítvány, társadalmi szervezet, társadalmi szervezetek szövetsége, társasház közösség, egyesület, köztestület, kamara, gazdálkodó szervezet választott tisztségviselője; szövetkezet vezető tisztségviselője, továbbá a Munkavállalói Résztulajdonosi Program szervezeteinek, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárak, a magánnyugdíjpénztárak választott tisztségviselője, a helyi (települési) önkormányzat választott képviselője (tisztségviselője), társadalmi megbízatású polgármester, amennyiben járulékalapot képező jövedelemnek minősülő tiszteletdíja (díjazása) eléri az (1) bekezdés g) pontjában említett összeget.